

Ishaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily except Sundays and Holidays

LETO—YEAR XI.

Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., SOBOTA 1. JUNIJA (JUNE) 1918.

STEV.—NUMBER 128.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Luskova kriva umora druge vrste.

Pri razglasu pravoreka se je odigral mučen prizor.

V zaporu ima Luskova posebno stražo.

Waukesha, Wis. — Porotniki so izrekli, da je gdč. Grace Luskova kriva umora druge vrste, ker je ustrelila ženo živinozdravnika Roberta.

Wisconsinški kazenski zakonik določa za umor druge vrste od šestindvajset let, če je bil napad izvršen s smrtonosnim orožjem.

Umor je bil izvršen skoraj pred enim letom dne 21. junija 1917. Luskova je bila učiteljica na šoli v Waukeshi in je imela živinozdravniško razmerje z dr. Robertsonom skozi štiri leta in mo je tudi nekaj dalj časa.

Obravnava je pričela pred desetinastimi dnevi in je trajala sedemnajst dni.

Ob desetih zvečer pred Spominskim dnem so se vrnil porotniki iz posvetovalne sobe v sodniško dvorano. Minilo je nekaj časa, preden so privdli obtoženke v dvorano in ji predčitali sodni porotnikov.

Komaj je zadnji porotnik izrekel, da se strinja z obsodbo, je Luskova zagrabila nepričakovano in ga seveda tudi premagala. Ko so Luskovo odtrgali od nje, so ji tudi že pohajale močnice in skoraj je omedlela.

Nadaljevala je pa še vedno: "Sin tega človeka je lagal. Z njim je uničil moje življenje."

S temi besedami je obtoževala S. Tullarja, državnega pravdnika, ki se nahaja v sanatoriju, kjer je prišel na sodišče, da pričel proti nji. On je pričal: "Ona mi je rekla, da razume, kaj je ustrelila mrs. Roberts, ne more pa razumeti, da je sebe ustrelila tako hladnokrvno in preudarno."

Oče D. S. Tullar je namreč voljo tožbo proti nji mesto svoje sime, ki je tudi državni pravdnik.

Poslušalec, večinoma ženam, se udre solze po licih, ko je Luskova postala divja in se vrtila na državnega pravdnika. Porotniki, ki so potrebovali pet ur za zaključek, so stali z bledeimi lici, ko je Luskova divjala.

Pri drugem izbruhu Luskove, so jo peljali v zapor, so porotniki hitro zapustili svoje sedenja in so pa peljali štirje možje obraz je imela obrnen skom naravnost kviško. Pri vsakem koraku je pa zakričala: "Laž je, laž je! Z lažjo so uničili moje življenje."

Po stopnicah navzgor v zapor so jo nesli. Ko so jo imeli pri vratih, so jo zaprl vrata. Iz zapor je ugledala šerifa in naenkrat je zakričala na ves glas: "Vi, šerif Morris, ste tudi lažni!"

Šerif Martin Lueek je takoj prišel, da ne sme biti sama in brez nadzorstva. Lueek je, da se takoj zapriše za njim, naj jo straži v zaporu in da družbo, da si ne stori kaj.

P. Lusk, oče Luskove, ji je napisal pismo Cleveland Luskova zapor.

Medela sem, da bo tak kot je dejala neka žena, ki je prišla prodajala zijala, ko so jo peljali proč.

George S. Love, ki je bil kot priča v aferi Luskove, je obtožen hitro dal zdravila, da jo pomiri in vspava.

O polnoči sta dospeli bolniški strežajki iz Milwaukee, ki ostaneta pri nji, dokler se nahaja v tukajšnjem zaporu. Tako je odredil sodnik. O polnoči je Luskova še vedno spala, kajti "združila" ji ga je dal zdravnik, je učinkovalo.

Ko so opijati izgubili moč, se je Luskova drugi dan prebudila iz spanja. Kedarkoli so opijati pričeli izgubljati moč, je Luskova zakričala: "Ljubim ga — ljubim ga — ljubim ga —"

Mislila je seveda na malega živinozdravnika, ki je stopil na njenega življenja, ko se je Luskova nahajala že v starosti zrele žene.

Živinozdravnik se obnaša popolnoma mirno, kot da se ni nič zgodilo. Le enkrat je hladnokrvno rekel: "No, zdaj veste, koliko sem preстал pred to ženo."

Radi živinozdravnikove ljubezni je Luskova izvršila umor in radi te ljubezni pojde v kaznilnico v Waupun. Ali živinozdravnik je miren, kot da se ni zgodilo nič v njegovem življenju in hodi okoli bolnih krav, kot je to opravljalo, še preden je poznal obtoženko.

Serif želi, da Luskovo kmalu odpeljejo v kaznilnico, kajti boji se, da izvrši samomor, čeprav je pod nadzorstvom noč in dan.

Zaključni govor je imel Walter D. Corrigan, ki je bil najet kot poseben javni tožitelj za to obravnavo. Priporočil je porotnikom, da izrečejo, da je kriva umora prve vrste in da jo obsodijo v do smrti ječo. Ko je mr. Corrigan končal s govorom, je sodnik Lueek pričel takoj čitati inštrukcije za porotnike. Ob 5:30 p. m. so se porotniki umaknili v posvetovalno sobo.

"Ali umobolne osebe store kaj pametnega?" je vprašal tožitelj Walter D. Corrigan. "Grace Luskova je ustrelila mrs. Roberts v življenski del njenega telesa. Ali želiš, da delo pameti? Po prvem strelu, ki ga je oddala nanjo, ji je sledila štiri in dvajset čevljev, ko je videla, da ni padla in jo je ustrelila znova."

"Nehala je streljati, ko je videla, da jo je zadela," je nadaljeval mr. Corrigan. "Ali ni to delo pametne misli? Ustrelila je sebe na mestu, na katerem je mislila, da ji bije sreča. Ali ni to delo zavedajoče misli?"

"Dokazali smo, da je ustrelila mrs. Roberts drugič, ko ji je sledila; da je šla v gornje prostore po samokres. Vsak teh dogodkov govori za umor prve vrste."

Pri teh besedah se je gdč. Luskova zgrudila naprej, da je njena glava trdo udarila ob mizo, da je bilo udarec slišati po vsi dvorani.

"O takih stvareh ne sodimo po simpatijah," je nadaljeval mr. Corrigan. "Če to storimo, bodo oproščene vse osebe, ki izvrše strašna hudodelstva."

"O stvari, o kateri tu govorimo, je umor. Tukaj je žena, stara 36 let in izobražena na učilišču. Može se skloniti prek nje in jo poljubi. Ona pa pravi: 'Vi bi ne smeli tega storiti.' Na to vstane in ga poljubi. Oba poljubujeta."

"Naslikali so stvar romantično. Kaj, romantika je to, ej? Lepa romantika, ej?"

"Ona pravi, da ji je on rekel, da jo ljubi 10,000 krat bolj kot katero drugo ženo. On pravi, da ji je rekel, da jo ljubi in da je nekoč mislil, da jo res ljubi. Toda ta pisma — bila so hladna pisma pisma konjskega zdravnika."

Mr. Clancy, zagovornik obtoženke, je porabil dar svojega govorca, da porotniki oprostijo njegovo, kot govori obtoženka.

Cilj Prusov je Amerika.

TAKO JE IZJAVIL SENATOR LEWIS.

Ameriški Slovenci naj store svoje najboljše, da bodo poraženi centralni avtokratje.

Chicago, Ill. — Zvezni senator James Hamilton Lewis je govoril na evanstonški slavnosti na Spominski dan in razkril cilje centralnih avtokratov. Pruski junckerji in kajzer stremijo za tem, da dobe večji del Evrope pod svojo oblast in hočejo tudi osvojiti Ameriko. Ameriko bodo napadli pruski avtokratje, ko spravijo Evropo pod svojo oblast.

"Če bi Prusi premagali Anglijo, Francijo in Rusijo," je rekel senator Lewis, "tedaj bi ne izgubili ure, da vderejo v Ameriko. Poskušali bi napraviti iz Združenih držav drugo Belgijo. V našo deželo bi vdrla iz Kanade in Mehike, to je cilj Prusov."

"Nismo bili pripravljeni za vojno, ko smo vstopili vanjo," je nadaljeval senator Lewis. "Imeli smo 75,000 mož v naši mornarici, ko smo začeli. Zdaj imamo 400,000 mož v naši mornarici in 200 naših bojnih ladij je v tujih vodah."

Senator je dejal nadalje, da bo ameriška armada ob 1. decembru na francoskem ravnatelju: močna kot angleška, ker narašča število transportnih ladij.

Cilji prusjstva so po izjavi senatorja Lewisa, ki ima dobre informacije, zelo jasni. Kajzerja in junckerje skominja po Ameriki. Vladali bi radi v cesarstvu, v katerem nikdar ne zaide solnce, vse narode na svetu bi radi imeli za svoje podložnike. Besede, da je kajzerjeva banda v Berlinu hotela zagospodovati vsem svetu, niso prazne.

Od nas — Američanov je odvisno, da se kajzerjeve sanje nikdar ne spopolni in da združimo moč kronanih avtokratov za vselej. In to se bo zgodilo v tej vojni, kajti Američani ne bodo odnehal, dokler demokracija ne triumfirira nad avtokracijo.

Dolžnost veže tudi vse Slovence, ki žive v Ameriki in še niso ameriški državljani, da podpirajo ameriško vladu, da čimprej strmoglavijo kajzerja in njegove satelite.

V Ljubljani in Gradiu so zopet pokale vojaške puške in nedolžna slovenska kri je močila cestni tlak. Ali naj vpičijo takih dogodkov Slovenci v Ameriki drže križem roke in mirno gledajo, kako kajzerjevi in Korlovi hlapci more njih očete, matere, brate, se stre in druge sorodnike onkraj morja? Kdor ob času takih dogodkov ostane hlade, miren in ne podpira ameriške vlade, da zdrobi moč centralnih avtokratov, je kukavica — hlapec kajzerja in Korla in ni vreden, da živi v Združenih državah.

ODREDBA ZA POSTOPAČE IZ NAVADE.

Chicago, Ill. — Policijski kapitan so dobili nalog, da podučijo postopače iz navade v svojih distriktih, da si do ponedeljka piskre delo.

Takoj po izdani odredbi so odšli policaji po saloni, biljardnicah, prenočiščih in drugih prostori in so stare znanke, ki so našli trn v delu, podučili, da si morajo poiskati delo.

Za postopače iz navade prihaja jo časi, ko bodo morali delati.

- vo klijentko. Govoril je o umobolnosti ženja in dejal, da jo je mož zvalil v svojo mrežo. Jemal je dekleta v svoj avtomobil in jih vozil na sprehod. Prvi poljub v poslopju Y. M. C. A. je bil prvi strel, ki ga je oddal živinozdravnik v dušo obtoženke. Govoril je tudi o duševnem stanju obtoženke ob času umora in pred umorom.
- Sodnikove inštrukcije so obsegale pet točk:
1. Ni kriva.
 2. Ni kriva, ker je umobolna.
 3. Kriva umora tretje vrste.
 4. Kriva umora četrtje vrste.
 5. Kriva umora prve vrste, kot govori obtoženka.

McAdoo svari železničarje.

NJIH DELO JE ZELO VAŽNO V TEM ČASU.

Železniški obrat ne sme sedaj prenehati za uro časa.

Washington, D. C. — Železniški upravitelj McAdoo je izdal okrožnico in jo razposlal predsednikom strokovnih organizacij železniških uslužbenecv, v kateri jih opozarja, da naj železniški uslužbenec ostanajo na svojih mestih, čeprav niso zdaj vsega dosegli, kar so želeli, kajti železniška medna komisija in oni skrbita za to, da se njih zahteve izvršujejo pravično.

Pred nekaj dnevi je več sto strojnikov in drugih rokodelcev v železniških delavnicah v Alexandriji, Va., suspendiralo delo, da protestirajo proti majhnemu povišanju mezde, po novi splošni mezdni lestvici.

To stavko omenja železniški ravnatelj v svoji okrožnici in pravi, da je napravila zelo neprijeten vtis. On pravi: "Ne verjamem, da se može zavedajo, kaj to storijo. Vsi so zdaj uslužbenec v Zdrženih držav. Zdaj niso uslužbenec privatne železniške korporacije, valed tega je njih stavka naperjena proti vladi Zdrženih držav."

Železniški upravitelj opozarja železniške uslužbence, da stavki pomaga kajzerju, ker ovira transportacijo ob času, ko je potrebno, da se razvija gladko in interes tisocev in tisocev ameriških fantov, ki so zdaj na evropskih bojiščih.

Če hočemo zmagati v tej vojni, poudarja mr. Adoo, je treba da vsak državljani stori svojo dolžnost.

Okrožnica končuje, da vsak železničar — uradnik ali uslužbenec, ki štrajka proti svoji vladi sredi najbolj nevarne vojne, kaj jih pozna zgodovina, izvrši nepatriotično delo.

"RDEČI KRIŽ" BO SPREJEL 25,000 STREZNIC.

Chicago, Ill. — "Rdeči križ" prične v ponedeljek s kampanjo, da dobi 25,000 bolniških postrežnic za vojno službo. Vrhovni armadni zdravnik W. V. Gorgas je priporočil, da prične takoj sprejemati bolniške strežnice v armadni zbor bolniških strežnic, ker jih nujno potrebujejo.

V naertu imajo, da nastavijo še 15,000 bolniških strežnic, kajti 10,000 jih je že nastavlil "Ameriški rdeči križ". Sprejemali jih bodo skozi deset dni.

Sprejete bodo le izučene bolniške strežnice, toda apelirali bodo na študentke, ki so dokončale višjo šolo, da se posvete poklicu bolniških strežnic in gredo v šolo in bolnišnice, v katerih uče žene in dekleta za ta poklic.

USTANOVITEV "VSELOVANSKE LIGE."

Chicago, Ill. — Na Spominski dan so se sešli v hotelu La Salle zastopniki raznih slovanskih narodov in razpravljali o sedanjem položaju. Sklenili so, da obdržajo na domu dr. Vladimir Simeonoviča dne 9. junija sejo, na kateri izdelajo načrt za ustanovitev Vseslovanske lige.

GENERAL WOOD ODREJEN V SAN FRANCISCO.

Washington, D. C. — Generalni major Leonard Wood, ki je zapovedoval osim in devetdeseti diviziji narodne armade, ne pojde v Francijo, kedar divizija odide onkraj morja. Premišljen je v San Francisco, da zapoveduje za padnemu armadnemu departamentu.

VREME.

Danes nestanovitno vreme, močnejši viharji s gromom in bliskom; hladnejše v soboto popoldne, večeroma južni vetrovi.

Solnčni vzhod ob 5:17 a. m., solnčni zahod ob 8:18 p. m.

Kako je avstrijski Karl prodal državo za svoj prestol.

Podrobnosti iz pakta avtokratov.

Jugoslovanski socialisti v demonstracijah proti avstrijskemu režimu.

Amsterdam, 31. maja. — Nemci se razširjajo na Češkem in v jugoslovanskih deželah. Jugoslovanski socialisti so se prvič vdeležili skupnih političnih demonstracij proti avstrijski vladi.

Avstrijske oblasti so zatrlje češki list "Narodny Noviny", ki je pričel izhajati namesto uničenega lista "Narodny Listy".

Druga vest se glasi, da je izvrševalni odbor združenih katoliških strank na Češkem izdal program za "ustavno neodvisnost češke dežele pod habsburško dinastijo."

London, 31. maja. — "Telegraph" je prejel sledečo depešo od svojega dopisnika v Milanu:

Avstrijska in nemška javnost je naposled seznanjena o podrobnostih militarističnega pakta, ki ga je sklenil cesar Karl na nedavnem sestanku s nemškimi kajzerjem. Poročilo o podrobnostih je izšlo v listu "Deutsche Volkszeitung". Militaristična pogodba vsebuje sledečih sedem točk:

1. Nemški cesar in avstrijski cesar skleneta tesno militaristično zvezo za dobo petindvajset let in se zavežeta, da bosta v tem času vpolnila vao silo podlošnih narodov v militaristične svrhe. — Zaveznika bodo pripravila svoje armade v polni sili za vsak slučaj bodočega konflikta.

2. Vsi možki prebivalci, ki so zmogljivi nositi orožje, morajo imeti potrebno vojaško veščanje. Vrhutega se organizirajo posebne enote, ki bodo pomagale pri proizvajanju municije in orožja.

3. Nemčija si pridrži prvenstvo do vodstva in iniciative glede organizacije in inštrukcij in vpostavljanja združenih armad. Čete obeh držav tvorijo eno armado, ki ne smejo biti tupa druga drugu.

4. Orožje in strelivo je skupna posest in pod skupnim nadzorstvom. Armade ene države lahko porabijo potrebščine iz najbližje postaje v drugi državi.

5. Čete obeh držav morajo priti v dotiko v svrhu, da se privadijo na vzajemno spoštovanje, ljubezen in cenitev. V tem načelu se morajo veščati tudi bodoči častniki. Nemški oficirji lahko povečujejo avstro-ogrske četam in narobe.

6. Vse priprave za bodočo vojno se imajo vršiti sporazumno med generalnimi štabi. Valed tega je naravno potrebno ožje sodelovanje med generalnimi štaboma in vladnimi ministri. Vse potrebne gospodarske navedbe v zvezi s pripravo na eventualno vojno se imajo izvršiti prej v mirnem času in v to svrhu se ustanove posebni vladni oddelki.

7. Železnice se imajo graditi na temelju skupnega sporazuma in načrta.

Iz teh točk je jasno razvidno, da je Nemčija spojila avstro-ogrsko armado v svojo in da se že danes pripravlja za bodočo vojno.

Po vsi Avstriji je zavladala velika poparjenost in nezadovoljnost, ko prihajajo na dan podrobnosti cesarskega pakta. Socialistična "Arbeiter Zeitung" na Dunaju v dolgem članku posvarila avstrijsko vladu, da naj pazi, kaj dela. Ali nima svet že dovolj izkušnje z Molohom vojne? Zakaj bi Avstrija delala večno zvezo za večno vojno samo zato, da zadovolji vojnoblažne vladarje v Nemčiji? vprašuje omenjeni list.

Alpski Nemci in Jugoslovani.

Amsterdam, 31. maja. — Najdaljša vest o deputaciji alpskih Nemcev, ki so apelirali na cesarja Karla, da ostro nastopi proti Ju-

goslovanom se glasi: "Ko se je cesar vrnil iz Carigrada na Dunaj, je sprejel deputacijo Nemcev iz južnoalpskih dežel, ki so se pritožili, da so prijateljski odnosi med Slovenci in Nemci ogroženi valed agitacije za jugoslovansko majsko deklaracijo. Deputacijo iz Trsta je naglašala važnost nepretrgane zveze med Trstom in notranjostjo Avstrije. Cesar je odgovoril, da se morajo izboljšati odnosi med raznimi narodnostmi in da bo on s vsimi postavnimi sredstvi ustavil vsako agitacijo, ki ugroža "historične pravice in tradicije Avstrije in sveto dedščino slavne prošlosti".

Nemčija zahteva odalovitve bolševiškega poslanika.

Amsterdam, 31. maja. — Nemška vlada zahteva, da ruski sovet odpokliče svojega poslanika v Berlinu Joffa iz razloga, ker Joffe širi v Berlinu bolševiško propagando.

Stockholm, 31. maja. — Odposlanec ruske sovjetske vlade, ki je prišel sem iz Moskve skozi Nemčijo, pravi, da je "na dan nemškega ljudstva" precej revolucionarnega gibanja. Neodvisni socialisti in zimmerwaldisti imajo velike težave s agitacijo. V Berlinu nimajo niti enega lista in njihovi shodi so prepovedani. Edino mesto za propagando imajo še v državnem zboru. V Scheideemannovi stranki je zavladala velika nezadovoljnost valed nemške politike v Ukrajini in na Finskem. Večina ljudstva v Nemčiji še vedno verjame, da bo armada izposlovala mir.

Kar se tiče razmer v Rusiji, je dejal odposlanec, da je vlada bolševikov neomajana. Mala buržoazija se je udala in sprejela bolševiški red.

Amsterdam, 31. maja. — List "Volkszeitung" v Kelmorajnu javlja, da so tri ruske bojne ladje ušle iz Črnega morja v Novorosijsk odkodar zdaj nagajajo Nemcem.

Zločini Nemcev na Finskem.

London, 31. maja. — Centralni odbor finskega delavsko-vojaškega sveta je obelodanil apel na ves svet, ki naj v imenu človečanstva naredi pritisk na vladu finske bele garde in nemško vladu proti terorizmu na Finskem. Apel se glasi, da so Nemci zaprli 70,000 oseb, med katerimi je 30,000 civilistov. Ti ljudje so izpostavljeni groznim mukam in tisoči umirajo lakote. Vsak dan se vrše eksekucije. Buržoazni finski divjaki in Nemci so v enem dnevu umorili 158 žensk v Lachitju. Sedanja finska vlada pod diktatorjem Svinhufvudom hoče s kroglo in bajonetom pokončiti vse socialiste.

Revolta v Mali Aziji.

Washington, 31. maja. — Grško poslanstvo je prejelo depešo, da se je pojavila revolta v Smirni proti Turčiji. Revolta se širi v druge kraje Male Azije. Dvatisoč turških vojakov v Smirni je dezertiralo in beguncel prihajajo tudi od obrežnih garnizij.

Avstrija pleni italijanske zvonove in krste.

Rim, 31. maja. — Avstrijske vojaške oblasti v okupiranem delu Benečije so ukazale pobrati vse zvonove iz italijanskih cerkev. Na pokopališčih so odprli grobove in oplenili krste kosfernih okrasov. Prebivalci, ki so protestirali proti temu početju, so bili ustreljeni.

ZAJEDAVCI.

Spisal Ivan Molek.

(Nadaljevanje.)

Prišel je župnik in pričel z mašo. Tudi on je bil čemer in bled in oblačni črni obronki okrog njegovih oči so bili topot še bolj črni. Kadar se je obrnil proti ljudem, je vselej pogledal Maričko z nekim čudnim bleškom v očesu in ona je naglo povela glavo. John je to opazil in nagrbnil čelo. Zdaj je bil prepričan, da župnik še masevati ne more, kakor se spodobi.

Ženske in dekleta v klopih so pa med mašo streljale z očmi v nevesto in si šepetale potrebne opazke.

"Preveč je bleda in to je slabo znamenje," omeni Barbičevka proti svoji sosedki in nalahno zakajlja.

"Da, bleda in pusto se drži."

"Kričo ima preohlapno in okrog prsi je preveč stisnjena."

"Pajčolan ji ne stoji dobro."

"Njeno vedenje se mi nikakor ne dopada."

"Čemu tišči robček na ustih?"

"In ženin je tak, kakor da so ga krave obilzale."

"Poznam ga dobro; ej, ta bo še pravi."

Šepetanje je šlo dalje in se mešalo s pokajenjem, premikanjem nog, šumenjem avilnate obleke in mrmaranjem župnika iz latinske knjige.

Po maši je bila poroka.

John in Marička sta pokleknila k ograji pred oltarjem v družbi dveh tovarišev in tovarišice. Ženin je gledal v tla in se zagledal v čipke na župnikovi dolgi srajci. Marička je težko sopela in natančno je čutila, da ji lesejo zadnje kapilice krvi navzdol po hrbtu kakor gosenice. Sreča, da je bil župnik tudi nervozen in je hitel s ceremonijo. Tolklo, da so bile ceremonije končane, se je nevesti zavrtelo v glavi, pred očmi se ji je naredila tema in zdrknila bi bila na tla, da je ni Muc naglo prijel čez pas.

Nastala je zmešnjava. Župnik je osupnil in pokpetal je dečku, ki mu je stregel pri ceremoniji, da naj prinese vode. Zmočili so ruto v mrzli vodi in ji brisali čelo in senca. Omedlevica je trajala le nekaj trenutkov in Marička se je zopet zavredila. V cerkvi pa ni našlo nikomur, kaj se je gojilo pred oltarjem.

Ženske, ki so prodajale zijačo v bližnjih klopih, so intenzivno vrstale in se spogledale, nakar je sledilo za hip zadovoljno kimanje.

"Slabo ji je prišlo, slabo! ... Ali nisem rekla, da je slabo znamenje, ker je tako bleda?"

"Da, čista resnica. Zdaj ni nobenega dvoma več."

"Take so salunake deklet! Kdaj je pa še bila izjema med njimi!"

"In kdor pozna Muc, se ne sme čuditi."

"Pa vene in pajčolan si je nataknila na glavo — da je ni sram!"

"Oh, ti moj Bog ... ti moj Bog!"

"— Ta ta ta ta ..."

Mlad fant, svet z veliko, belo rožo na suknji, se je namuznil in pomenljivo nasmehnil svoji družici, ki ga je dregnila pod rebra.

Nekaj minut pozneje je bila cerkev prazna. Svatovski pari so zopet napolnili kočije. Na ulici pred cerkvijo je šumela svila, in otroci, ki so se zgrnili v bližino, so se naslavlali z duhom parfuma in svežih rož.

Kočije so zdrlele po široki ulici in se kmalu ustavile pred dvonadstropno hišo. V prvem nadstropju je stanoval fotograf. Svatje so slezli z vozov in ropotali po stopnicah navzgor. Fotograf jih je seveda še čakal, toda preteklo je dobre pol ure, predno je bila v redu scena za kamero. John in Marička sta sedela v sredi najnižje vrste in za njima so sedeli in potem stali drugi svatje z družicami. V družbi je bilo nekaj otročaje, ki niso dali miru in fotograf je neprenehoma skakal zdaj na to zdaj na drugo stran. In ko se mu je z velikim trudom posrečilo sestaviti mirno sceno, si je prva družica popravila las, ki ji je visel po čelu, ravno v hipu, ko je stisnil balonček. Slika je bila po kvarjena in moral je premeniti ploščo. Po skupni sliki so prišli na vrsto posamezni pari. Ženin in nevesta sta seveda prva nastopila. Muc je hotel, da nastopita v treh različnih pozaturah. Marička je bila še zmiraj slaba in zelo jo je mučilo, ko se ni smela ganiti pred kamero. Kljub temu se je pa nasmehljala s mislijo, da je naposled tudi ona na poročni sliki. V duhu si je predstavljala, kako bo njena fotografija romala iz roke v roko v starem kraju in njene nekdane tovarišice bodo videle, da ima lepo, belo obleko in pajčolan na glavi. Ta radostna misel ji je pomagala, da so v tistem hipu izgubile bolesterne poteze z njenega obraza, česar je bil fotograf najbolj vesel.

Čez dve uri so svatje zopet posedli v kočije, ki so zavile okrog vogala in se ustavile pred prvo slovensko gostilno. Salunski soha je naenkrat odzvela. Ženin je plačal pijačo za svojo družbo in za vsakogar, ki je bil slučajno v gostilni; navada je pa bila, da ni manjkalo tistih, ki so radi posegli po prostem požirku. Eden svatov je delil smotke iz škatlice, Mate se je vračel na stol s harmoniko na kolnih in pari so se zavrteli.

Po oblaku prve gostilne so sledili malone vsi domači saluni v mestu in okolici. Kočije so romale od gostilne do gostilne in svatje so s svatom se je vrtil v plačevanju pijače in delitvi smotk; spodobilo se je, da je vsak svat vrgel na baro petnajst ali dvajset dolarjev in pijača je tekla kakor voda. Vsakdo, ki je bil navzoč, je bil dobrodošel gost in smel je posesti po pivu, vinu ali žganju. Gostilničarji so pa se prej poskrbeli, da takrat ni manjkalo gostov v salunu. V vsaki gostilni so nekoliko poplesali in seveda se je z nevesto vsakdo rad obrnil. Čim več je pa bilo teh obiskov od saluna do saluna, tembolj so bili svatje korajžni in rajanja in vriskanja ni bilo houce ne kraja. Zlasti se je

razkorajšil Muc in kmalu je tolkel s petami ob tla in se po stari navadi šilil in norčeval iz vsega in vsakogar. Nasprotno je pa bilo Maričko to romanje iz gostilne v gostilno prava križeva pot. Bolela jo je glava in komaj je premikala noge, ko so jo vlekli na plesišče. Vrhutega je morala neprestano paziti, da ji ne bi kdo polil lepe poročne obleke, a vaje temu ni mogla preprečiti, da so jo umazali plesalci, ki so jo objemali z mokrimi rokami in stresali smotkin pepel po rokah in plečih. Bolelo in jezilo jo je — ali pritožiti se ni mogla nikomur. Najbolj jo je pa mučilo zaradi Johna, ki se je obnašal, kakor da je še vedno fant, popljavač po salunih. Objemal je družice in druge navzoče ženske, jih dražil in klobasal take besede, da je Maričko kmalu izginila vsa bledica z obraza. Bil je Maričkin poročni dan ...

Bilo je še davno čez polnoč, ko so se svatje s težavo skobacali v kočije pri zadnjem salunu in se vračali v Narodno gostilno, kjer jih je čakal obed. Pojedina se je vrnila v zadnji, plesni sobi, kjer se je dolga miza kar šibila pod naloženimi jedili in steklenicami. Večina svatov je posedla okrog mize, par za parom, toda nekaj družice je bilo brez tovarišev; ostali so pri bari v salunu. Ženin je bil še vedno glasan, in ker je hotel biti zelo postrežljiv pri mizi, je prevrnil skledo krompirjeve salate. Marička je zanižala ramu. Zajela je parkrat juhe, a dalje ji ni šlo nič več v slast.

Po obedu so pili na Bregarjev račun in plesali v salunu, toda Marička ni mogla več obstati. K sreči je eden gostov predlagal, da bi se šli voziti za kratek čas in predlog je bil z večino sprejet. Kočije so krožile po okolici med farmami, čez šume do jezera in nazaj. Proti večeru se je bilo zjasnilo nebo in prigorelo je sonce. Drevje in grmovje je poganjalo prve popke, in po tratah in gojih njihval je plaho silila na dan mlada trava. Bila je slika pozne spomladi, ki prihaja v tistem kraju vselej v dvomih, nevedoča, da li je dobrodošla ali ne v očigled mrzlim, severnim vetrovom.

Prijazno sonce in svež zrak je blagodejno vplival na težko Maričkino glavo in želela je, da se ne bi vrnila več v gostilno. John je pa začel dramatično med potjo in kmalu je na vozu zaspal, kakor da bi ga kdo ubil. In ni bil sam. Mnogo drugih svatov, ki so bili že počiteno pijani, je zaspalo. Kočije so se ustavile v bližini neke farme, in družice in kar je bilo bolj treznih moških, so šli na trato ob cesti in stikali za prvimi cvetkami v nizkem grmičevju. Marička je pa slonel v vozu poleg spečega soproga in mislila na negotovo bodočnost.

Mrak se je že delal, ko se je svatovska družba vračala proti domu. Zvečer se šele ima vršiti prvi pir in svatje so se ravnali modro, ko so dali svojim železodem nekaj ur počitka.

V Narodni gostilni jih je naravno čakala obilna in bogata večerja in po večerji je bil ples, pijača in zopet pijača in ples, ki je trajal pozno v noč, dokler je mogel kdo stati na nogah. Igra, ki se je začela zjutraj, se je zvečer ponovila v dvojni meri.

Moški so se ponovno opijanjali in ženin je bil gostobeseden, kakor še nikoli ne. Sedel je poleg Maričke, dvigal čašo in neprenehoma napival vsemu omizju. Še celo gostilničar Mike se je delal vinjenega, dasiravno je vselej veljal za treznega človeka, ki prej utone v pijači, kakor da bi bil pijan. Pivo in vino je teklo po mizi, močilo kolone, potice, pečenke in mnogobrojna druga jedila, in teklo, curkoma z mize na tla. Naokrog so se pa drenjali plesoči pari, zaletavali se drug v drugega, drezali se s komolci in kolki, sopihali, vriskali, tolkli ob tla in se krohotali.

Bil je Maričkin poročni dan ...

Sedela je za mizo pri odprtem oknu, utrujena od plesa in vsega. Druge čase je vsrajala na plesišču, v dimu in alkoholnih sopari do polnoči ali še dlje, kadar so plesali ob sobotah in posebno ob pedah, pa ni bila trudna. Danes, na svoj poročni dan, pa komaj čaka, da pride ura počitka. Zagledala se je v divji vrtnice pred seboj in se mešala, kako je mogla včasih tudi ona biti del takega vrtnice. V sobi je postalo soparno in lahka obleka plesalcev in plesalk se je oprijemala razgretih udov. Vroča sapla in hropečih prsi se je mešala z dimom smotk in cigaret, odhajala nazaj v pluća in zopet prihajala s podvojenim strupom. Marička se je nagnila k oknu in ugibala, kako je mogla svoječasnno prebiti v taki sopari, ne da bi se bila zmenila za to ... Pogledala je v vrtnice in videla Johna, svojega soproga, ki se je premikal v kolo-barju, objemajoč družice; mokri lasje so mu bili prilipljeni na čelo in visok ovrtnik ga ni več zbadal v podbradek, ker je bil moker in mehak kot eunja. Njegov poročni šopek je bil otrošen in zmečkan kakor pokosen cvet, ki odleti izpod kose na stezo, kjer ga potem pohodi. Tudi njen šopek in rože v laseh so bile že zvenele. Svatje so kričali, sadirali se, napivali zdravice in četvorica je začela tuliti neko pesem ... Bil je njen poročni dan.

Marička je strmela in v glavo ji je prišla čudna misel: Čemu toliko dirindaja in šetanja? ... Fant in dekle se vzameta in začeta skupno življenje kot mož in žena — a čemu je zato treba toliko hrupa, pisančevanja, divjanja in tuljenja? ... Ali se ne bi to lahko izvršilo mirno, dostojno in trezno? ... Zares čudna, nenavadna misel. In zakaj je treba zraven cele vojske ljudi? Ali je glavna smisel poroke to, da se ljudje nažre in nabljujejo? Zakonski stan je zadeva dveh oseb, nihče se pa ne vpraša, kako bo z njima. Ali bosta srečna? — O Bog, kaj pa je sreča? ... Ni li vzajemna zadovoljnost — ljubezen? Ljubezen, ljubezen! ... O, kako opajajoča, olivljajoča in krasna si, rosenaveča ljubezen!

Marička je gledala v vrtnice, v katerem se je vrtel njen John. Iz njenih oči je odsevalo veliko vprašanje in vrtnice ni dal odgovora. Morda je bila ljubezen, toda ona smatra, da je predvsem udanost — kos plačila za storjeno krivico.

(Nadaljevanje.)

Kraljica Dagmar.

Zgodovinski roman. Spisal Benet Trebitsky.

(Nadaljevanje.)

"In moj mož?"

To vprašanje se je izvililo iz Jitruškinega grla z glasom, v katerem se je najbolj zrcalila razrušena notranjost mlade, od strašnega viharja premetovane duše.

"Moj mož — ti grozni človek, ki si še uničil polovico moje sreče!"

"Tvoj mož ... pade ... tvoj mož — mora pasti. ... Zdaj stori, kar hočeš!"

"Moj mož ... pade ... moj mož — mora — pasti. ... In kaj bodeš imel od tega? — Kaj bode imelo od tega bodrsko ljudstvo!"

"S tvojim možem pade na teh tleh tudi križ. ... In pade vsak, kdor ga bode hotel vzdržati. ... Stara bodraka moč se dvigne še enkrat. ..."

"Vi hočete vnovič Lončino.?"

"Da — vnovič — še bolj krvavo —. In ti nam moraš pomagati!"

Vihevec je položil na Jitruškine rame obe svoji roki.

"In če vas izdam — če odkrijem vaše namere. ...?"

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..